

KEMALİST EKONOMİ POLİTİKASI

Mutlu Demirkan

Kemalizm, Türkiye Cumhuriyeti'ni adaletli ve olabildiğince hızlı bir biçimde çağdaş kalkınmışlık düzeyine taşımayı hedefleyen bir ideolojidir. Her ideolojinin olduğu gibi Kemalizmin de bu hedefe ulaşmak için izlediği bazı ilkeler vardır ve yine her ideolojinin olduğu gibi Kemalizmin de bu hedefleri yakalarken siyasal ve stratejik anlamdaki gelişimin tamamlayıcısı olarak kullandığı / kullanacağı bir ekonomik izlenice bulunmaktadır.

Bu yazıda, Kemalizmin ekonomik ilkeleri ve izlencesi genel hatlarıyla ve Aydınlanma 1923 dergisinin, 5 yılı aşkın yayın hayatı boyunca pek çok sayısında yer verdiği ekonomipolitığe ilişkin yazılardan yararlanılarak tanımlanmaya çalışılacaktır. Ancak Kemalist ekonominin 1930'lardaki uygulamasına ilişkin yeterli kaynak olduğu düşüncesiyle, bu dönemde izlenen politikayı aktarmaya çalışmak yerine, bugün için ön plana çıkan önceliklerle birlikte günümüz koşullarında Kemalist bir ekonomi politikasının ana ilkeleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Dünyada çeşitli ideolojik yaklaşımlar olduğunu farkedenden bir Türk genci, çok genel olarak, okulunda sürekli yüzeysel bir biçimde kendisine sunulan '**Atatürkçülük**' kavramının, 20. yüzyılın ilk yarısında, dede ve ninelerinin bilfiil savaşmak zorunda kaldığı emperyalizmi doğuran kapitalist sistem ve ekonominin doğasındaki bazı olguları gözardı eden sosyalist ideoloji karşısında sağlam bir seçenek oluşturduğunu anlayamamaktadır. Bu nedenle zamanla kafasında herhangi bir ideolojik yaklaşım belirlersen ya da belirlemesin kendisine sunulan kitaplarda yer aldığı adıyla '**Atatürkçülük**', sadece ezberlenmesi gereken birkaç ilke ve Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi kişiliğinde saygı duyulması gereken bir ulusal olgu olarak kalır; çünkü Kemalizmin sosyo-ekonomik düzeni değiştirmekteki kararlılığı, yıllardır bu ülkede iktidar sahibi olanların ve onların hizmet verdiği bazı çevrelerin çıkarlarıyla çok önemli ve tehlikeli bir gelişki oluşturmaktadır.

GÜNÜMÜZ KOŞULLARI

Sovyetler Birliği'nin dağılışının ardından oluşan yeni dünya düzeninde **merkez**, yeni buluşlar ile teknolojiyi değiştirme, finansal gücü, düşünce kalıpları oluşturma ve bunu pazarlamadaki (haberleşmedeki) uluslararası kurumlardaki baskınlığı ve tekel gücü sayesinde düzenin kesin belirleyicisi konumundadır. Dünya ekonomisinde merkez ülkelerinden kaynaklanan 500 çokuluslu şirket, çoğu zaman peşlerinden sürükledikleri hükümetler ve uluslararası kurumlarla birlikte başlıca '**aktör**' durumundadır (**Gülten KAZGAN, s.52**).

Gerek tek tek, gerekse bölgesel bütünleşme çabalarıyla bu düzende bir yer edinmeye çalışan **çevre** ülkelerin, eşit koşullarda güreşmedikleri için ve de geçmişten de gelen ekonomik sorunlarla birlikte değişen oranlarda sağladıkları başarı ise en üst düzeyde bile henüz düzeni etkileyecek, söz sahibi olabilecek ölçüye ulaşamamıştır. Günümüz Türkiye'si'ni krizden krize taşıyan, hiçbir zaman sorunun kökenine inmeyen (çoğu zaman daha da derinleştiren) kurtarma planlarıyla oyalayan politikaların karşısında, Kemalizmin ekonomik modeli, yıllar önce denenmiş ve başarıya ulaşmış, ancak devam edip geliştirilmesine fırsat tanınmamış bir seçenek olarak durmaktadır.

Kemalist ideoloji, toplum mühendisliği yaklaşımını benimser. Bu nedenle ekonomi politikaları, sosyal, kültürel ve siyasal politikaları ile bir bütünlük arzeder ve bir strateji çerçevesinde belirli hedeflere ulaşmaya çalışır. Yakup Kepenek bunu '**yenileşmenin bütüncüllüğü**' olarak ifade eder (**Yakup KEPENEK, s.28**) ve Cumhuriyet'ten önceki çağdaşlaşma girişimleriyle Kemalizmin en büyük farklarından biri olduğunu vurgular. Daha önceki çağdaşlaşma girişimleri bölük pörçüktür ve bu eskinin içinde yeniyi geliştirmeye çalışan evrimci anlayışları nedeniyle başarıya ulaşamamışlardır. Bu bütünsellik, ekonomi politikalarının başarıya ulaşması için diğer atılımlarla '**olmazsa olmaz**' bir koşutluk anlamına gelir. **Ulusalcılık, halkçılık, tam bağımsızlık ilkeleri devletçiliğin de özünü oluşturur.** Ulusun ve halkın yararı ve '**askeri zaferin ekonomik zaferle taçlandırılarak tamamlanması**' ön plandadır.

Kemalist devletçilik, ulus-devletin uluslararası alanda çıkarlarını ve bağımsızlığını koruyucu ve geliştirici ekonomik gelişimini hazırlamak, halkın herhangi bir kesimini kayırmadan temel gereksinimlerini -bireyin gelişimini sağlayıcı eğitim-kültür hizmetleri de dahil olmak üzere- sağlamak amaçlarına hizmet eder.

1930'lardaki Kemalist ekonomi uygulamasında bu ilkelerin bütünlüğü kendini stratejik sektörlerin kamulaştırılarak ulus-devletin çıkarları doğrultusunda geliştirilmesi ve örneğin Sümerbank gibi kuruluşlar kurularak gelir düzeyi düşük halk kesiminin mağduriyetinin giderilmesi ya da yurt çapında bir kooperatifçilik hamlesiyle tarımsal üretimdeki aracılığın ortadan kaldırmaya gidilerek, '*milletin efendisinin*' emeklerinin gerçek karşılığını almasının sağlanması olarak karşımıza çıkar.

Köy Enstitüleri uygulamasının, toprak reformuyla birlikte yürütülememesi, yani bu eğitim hamlesinin sosyo-ekonomik paralelinin eşzamanda gerçekleştirilememesi projenin sonunu getirmiştir. Proje, çıkarlarını tehdit altında gören köy ağalarının siyasi işbirlikçilerinin girişimleriyle uygulamadan kaldırılmıştır. Oysa devrimin kırsal alandaki uygulaması, zaten tarım kesimindeki ağalık düzeninin er ya da geç sonunu getirmeye yönelikti. Köy Enstitüleri projesinin yarım kalması, dönemin siyasi yönetiminin zayıf davranmasının yanı sıra bütünsellik ilkesinin yeterince uygulanamamasının bir örneğidir.

1930'lar Türkiye'sinin dünya çapındaki saygınlığı, emperyalizme karşı verdiği uzun soluklu mücadele içerisinde, Osmanlı borçlarının büyük bölümünü üstlenmesine karşın giriştiği kalkınma hamlesini, devrimin sosyal, kültürel, siyasal, hukuksal, kurumsal alandaki ayaklarıyla paralel biçimde başarıyla uygulamasına bağlıdır. Bugün için de bu ilke geçerliliğini korumaktadır. Stratejik sektörlerde kamusal mülkiyetin varlığının korunması, ulus-devletin olduğu kadar halkın da çıkarıdır. Son yıllarda özellikle azgelişmiş/gelişmekte olan ülkeler üzerinde ciddi bir '*kredi baskısı*' olarak kullanılan özelleştirme, sadece Türkiye'deki peşkeşçi uygulamasıyla değil; bu tür yozlaşmışlık örneklerinin çok daha az görüldüğü İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde bile kamuoyu aleyhine sonuçlar doğurmuştur.

İngiltere'de telekomun özelleştirilmesi (**KİGEM, s.22**) iddia olunduğu üzere mülkiyetin tabana yayılmasını sağlamadığı gibi, kırsal bölgelerdeki kâr getirmeyen telekomünikasyon hizmetlerinin savsaklanmasını, tamamen iş çevrelerine dönük hizmet verilmesini ve bu hizmetin fiyatlarının yine kırsal kesimdeki gelir düzeyini zorlayıcı düzeyde artması sonucunu doğurmuştur.

Aydınlanma 1923'ün bir çok sayısında (sayı 7, 8, 10, 11, 17, 18, 22, 31, 34, 35) işlenen *özelleştirmenin doğurduğu sonuçlar* konusuna daha fazla değinmeden bugün için Kemalist ekonomi ilkelerinin geçerliliği konusuna devam edelim.

1. Ulusal/Stratejik Çıkarların Korunması:

Ulusal bir çağdaşlaşma projesi olan Kemalist ideolojinin ekonomik modelinin en önemli ilkelerinden biri ulusalcılıktır. Ulusal çıkarları üstün tutan Kemalist ekonomi anlayışı, bugünün küreselleşme ideolojisiyle bu nedenle derin bir çelişki içerisindedir ve bu nedenle de devletçilik ilkesi içeriden ve dışarıdan yoğun bir yıpratma bombardımanı altındadır.

KİT yani **Kamu İktisadi Teşekkülleri**, Kemalist ekonomik modelin en önemli araçlarından, yapıtaşlarından biri olma konumunu günümüzde de korumaktadır. KİT modelinde bazı aksaklıklar vardır. Bunda, bugünkü düzenin çarpıklıklarının etkisinin yanında, modelin doğasında olan yanlışlıklar son derece masum ve çözümlenebilir boyutlardadır. 21. yüzyılda Kemalist ekonomi politikası, KİT'leri sistem hataları ve istismar şansı en aza indirgenerek yeniden yapılandırılmalıdır.

Günümüzde özelleştirme propagandistleri ve küreselleşme ideologlarınca yaratılan '*KİT modelinin iflası*' söylemi koca bir yalan ve çarpıtmacadan ibarettir. KİT'ler bugün, en bozuk yönetildiği ve en çok siyasi istismara uğradığı dönemde bile özel işletmelerden daha iyi performans göstermekte, bütün zorluklara karşın rant ekonomisine kaymış bir Türkiye'de çok önemli üretim ve hizmet görevlerini yerine getirmektedir. Korkut Boratav, Yakup Kepenek, Erol Taymaz, Taylan Bali, İlter Ertuğrul ve M. Ali Candan tarafından yapılan ve 1998 yılında açıklanan '*Türkiye'de Kamu Girişimciliği Sisteminin Ekonomik Değerlendirmesi*' raporunda, yapılan incelemeler sonunda varılan sonuçları anımsamakta yarar var (**Mutlu DEMİRKAN s.25**).

Genel anlamda son yıllarda KİT'in başarımlarını göstermelerinde düzelme vardır.

1985-95 arasında KİT'lere ulusal ekonomiden sağlanan kaynaklar çarpıcı boyutlarda daraltılmıştır. İstihdam yüzde 14, sabit fiyatlarla KİT yatırımları ise yüzde 66 gerilemiştir. Buna karşın KİT sistemi yüzde 5'e yakın bir tempo ile büyüyebilmiştir. Emek verimi yükselmiş ve artış oranı bakımından özel sektör geride bırakılmıştır. 1985'te işçi başına katma değer

KİT'lerde özel sektörün 1.7 misli iken bu oran 1995'te 3 misline çıkmıştır.

Aynı raporda, kaynak israfı ve verimsizliğin mülkiyet biçimine değil, kuruluş yeri, eskilik/yenilik gibi mülkiyet-dışı etkenlere bağlı olduğu ekonomik bir model uygulanarak gösterilmekte, ayrıca özelleştirmenin yol açtığı bazı olumsuz sonuçlara da yapılan inceleme ve değerlendirmeler bağlamında yer verilmektedir.

Son yılların yönetimlerinin bütün kösteklerine ve özelleştirme propagandasına gerekçe yaratmak için yapılan onca yanıltıcı, çarpıtılmış açıklamalara karşın KİT modeli, özel sektöre göre daha verimli ve etkin olarak işlemektedir. Tabii ki Türkiye'yi rant ve talan ekonomisinden tekrar üretim ekonomisine çevirmeyi amaç edinen Kemalist modelde, gereken yatırımları yapmalarına olanak kılınacak ve sistem hatalarının en aza indirgeneceği bir KİT modeli, ekonomik kalkınmanın ve sosyal devletin en önemli ayaklarından biri olacaktır.

Bu arada sık sık söylediğimiz birkaç noktayı daha anımsatmakta yarar var. Kemalizm, KİT modelini genel sosyal ve ekonomik politikanın bir aracı olarak kullanmaktadır. Kamu işletmelerinin ekonomik, yani rekabetçi bir piyasaya yönelik olarak yapılandırılmalarına karşın sosyal, stratejik amaçlara da hizmet ettikleri unutulmamalıdır. Yani halkının büyük bölümü açlık sınırında gezinen bir ülkede KİT sisteminin halkın temel gereksinimlerini karşılamak amacıyla yönlendirilmesi, yani toplumsal yararın kâr amacının üzerinde tutulması Kemalistler için bir görev ve sorumluluktur. Bu popülist ya da politik bir girişim değil, aksine az gelişmiş/gelişmekte olan bir ülkede sosyal devlet kurmaya kalkışan bir ekonomik model için kaçınılmaz bir karardır. Zaten Türkiye'de 1990'lı yıllarda artan bir biçimde üretmek yerine paradan para kazanmayı tercih eden özel sanayici tipi oldukça yaygınlaşmıştır. Hükümetlerin de politikalarıyla destekledikleri bu oluşum, özel sektörü, genel politikalara yöneltme anlamında kolay güvenilemeyecek bir konuma sürüklemiştir. Türk özel sektörü, 1980 öncesi ithal ikameci modelde de sırtını devlete ve gümrük kapılarına dayamayı tercih eder görünümüyle bu imajı hak etmiştir.

21. yüzyılda önemi daha da artan biçimde kamunun varolması ve yakından desteklemesi gereken stratejik alanları şimdi kısaca incelemeye çalışalım:

• Enerji (üretim, iletim ve dağıtımı)

20. yy sonuna doğru Türkiye, 21. yüzyılın Batı egemenliği için oluşturulan enerji politikasına yönelik bir yapılanma içine sokulmuştur. Türkiye'nin enerji politikası tamamen Avrupa'nın enerji koridoru olmasına yönelik ve ulusal çıkarlarının aleyhine şekillendirilmiştir. Enerji piyasasını serbestleştirerek çokuluslu yabancı ve yerli özel tekellerin eline bırakılması için gerekli bütün düzenlemeler, krizden krize savrulup duran Türkiye'nin uluslararası piyasadan kredi alması için şart olarak sürülmüş, bu konudaki yasal/anayasal/altyapısal gerekliliklerin yerine getirilmesi zorunlu kılınmıştır. Çokuluslu sermayenin '*küreselleşme ideolojisinin*' güdümündeki hükümetlerimiz de üzerlerine düşen görevi layıkıyla yapmaya çalışmıştır/çalışmaktadır. Özelleştirmeler hem önemli bir gelir kaynağı olan enerji KİT'lerinin elden çıkarılmasıyla ekonomik açıdan hem de kontrolün yerli/yabancı tekellerin eline geçmesine olanak sağlayarak stratejik açıdan tehlikeler doğurmuştur.

Enerji üretim ve iletimi açısından özelleştirmenin doğurduğu sonuçla ilgili güncel bir örnek çok ilginç olarak ABD'den gelmiştir. Özelleştirme politikalarının baş savunucularından olan bu ülkede, Kaliforniya eyaletinin elektrik üretim ve dağıtımının ihale edildiği özel şirket yeterli yatırım yapmadığı, öncelikle kâra yönelik çalıştığı için 2001 yılının başlarında bu eyalette 1 milyona yakın tüketici elektriksiz saatler ve günler geçirmek zorunda kalmış, krizin ilk günlerinde trafik sinyalizasyon şebekesini de etkileyen kesintiler yüzünden çok sayıda kaza olmuş, milyonlarca dolarlık zarar oluşmuştur.

Enerji alanındaki özelleştirmenin tüketiciye yönelik zarar verici sonuçları bir yana çok büyük stratejik öneme sahip bir sektörün devlet kontrolünden çıkması söz konusudur. 21. yüzyılın ilk yarısı tamamlanmadan fosil yakıt rezervleri önemli ölçüde azalacaktır. Türkiye, kendi planlama kurulu DPT'nin de katıldığı öngörülerini ve hesaplamaları değerlendirerek oluşturacağı bir ulusal doğal kaynak planlaması ve enerji politikası uygulamak yerine Batı'nın bu alandaki çıkarlarına hizmet etmek yolunu seçmiştir. Kaynakların hızla erimesi nedeniyle enerji alanının stratejik önemi 20. yüzyıldaki önemini korumaktadır. Türkiye enerji politikası, 21. yüzyıl ve hatta daha sonrası için planlanacak kalkınma politikasının bir parçası olmalıdır. Teknolojiyi üreten ülkeler, bu alandaki yeni oluşumları, üretim biçimlerini de yapılabilir olduğu ölçüde hayata

geçirmektedir. Türkiye de AR-GE politikaları çerçevesinde bu alana yönelik çalışmalar yapmalı, yenilenebilir ve/veya yeni enerji kaynak potansiyeli konusunda ciddi bir birikime sahip olmalıdır.

• **Haberleşme ve diğer iletişim hizmetleri**

Dünya Bankası'nın başından krizdeki Türkiye ekonomisinin başına atanan Kemal Derviş'in 'sahibinin sesi' olarak, hiçbir devlet yetkilisine sormadan Washington'dan Türk Telekom'un yüzde 99'unun satılacağı açıklamasını yaptığı şu günlerde, telekomünikasyon alanındaki özelleştirmelerin doğurduğu sonuçlara bir bakmakta yarar var. KİGEM'in sunduğu bir araştırma, bu konuda bize aydınlatıcı bilgiler sunuyor.

Bu alandaki özelleştirmeler neredeyse yapıldığı her ülkede, gelişmiş olsun olmasın, hemen hemen aynı sonuçları doğurmuş; tekelleşme, işsizlik, daha pahalı hizmet, yatırım ve hizmet dağılımında eşitsizlik, kâr getirmeyen alanlara yani düşük gelirli bölgelere yönelik hizmetlerin kesilmesi ya da azalması ve yabancı tekellerin denetiminde kontrol edilen bir iletişim sistemi.

Öneminin daha da iyi anlaşıldığı ve 21. yüzyılın en çok yatırım yapılan alanlarından olan bu sektörün, stratejik öneme sahip olmadığını savunmak yalancılık ve yanıltıcılık değilse çok büyük oranda bir **saflık** gerektirmektedir. Bu alanda devletin stratejik ağırlığını koruması kesinlikle gerekli ve son derece önemlidir. Stratejik önemi bir yana, son derece de kârlı bir hizmet alanı olarak telekomünikasyon sektörü, o kadar kârlı olmayan diğer temel iletişim hizmetlerinin sağlanmasını finanse edebilmesi açısından da önem taşır.

Türk Telekom, en çok kâr getiren ve devlete en çok vergi ödeyen kamu iktisadi işletmelerinden biridir. Devletin altın yumurtlayan tavuğunu yabancı tekellere bilerek ve isteyerek satmasının değil ekonomik, hiçbir mantıklı gerekçesi yoktur.

• **Ulaşım**

Bir sosyal devlet için ulaşım, hedeflerini gerçekleştirmek için temel bir gereksinimdir. Çünkü, ekonomik etkinliklerin işlemesi mal ve insanların taşınmasına bağlıdır. Ulaştırma politikaları, ekonomi politikasının bir parçasıdır. Bulunduğumuz çağda demiryolu ulaşımı, ekonomik ve güvenilir olma gibi açılardan önemini korumaktadır. Demiryolları bugün hâlâ pek çok gelişmiş ülkede devlet kontrolündedir. Demiryolu hattının stratejik önemi, yatırım gereksinimi, toplulaşıma hizmetinin kâr amacına dayanmadan yapılması ve uzun vadeli planlama gerektirmesi bu alanda devlet tekelinin varlığını zorunlu kılmaktadır. İngiltere'de özelleştirme sonrası demiryolu ulaşımında etkinlik gösteren British Railways şirketinin gerekli yatırım ve onarımı yapmadığı, sürekli fiyat arttırarak sadece kâr amacına yönelik çalıştığı bilinmektedir ve hattâ Tony Blair hükümeti, meydana gelen sayısız kazadan sonra bu şirkete ciddi ultimatolar vermiştir.

Özelleştirmenin doğuracağı sosyal, ekonomik ve stratejik kayıplar ve zararlar bir yana, iyi işletilmesi halinde hem ucuz hizmet verip hem de kâr getirebilecek bu alanı özel sektöre devretmek tamamen ideolojik bir tercihtir.

Havayolu ulaşımında da gelişmiş ülkelerin mülkiyeti ya da şirketlere yönelik yakın desteği sürmektedir. THY ise özelleştirme kapsamına alınmadan önceki ve şu andaki politik uygulamalar nedeniyle ekonomik zarara sürüklenmiş, hatta bu uygulamalar uçuş güvenliğini riske atar düzeye ulaştığı için toplum sağlığını da tehlikeye atacak duruma gelinmiştir. Daha THY özelleştirilmeden, devletin desteklediği özel havayolu şirketlerinin ne duruma düştüğü ortadadır. THY'ye verilmeyen sayısız teşvik ve desteği arkalarına alan özel havayolu şirketleri bu teşvikleri başka alanlara aktarmış, oteller, turizm işletmeleri açmışlar ve bu girişimlerinde de başarılı olamayarak kamu kaynaklarının israfına neden olmuşlardır. Bu alanda, hele önümüzde THY gibi Türkiye ve dünya çapında başarılı hizmet veren bir örnek dururken kamu egemenliğine karşı çıkılması hiç akılcı değildir.

Denizyolu ulaşımı da Türkiye'nin son derece geniş olanakları olmasına karşın kullanılmayan alanlardan biridir. Denizyolları da demiryolları gibi ekonomik hizmet verilebilecek bir alandır. Tersanelerin özelleştirilmek ya da kapatılmak istenmesi bu alandaki öngörüsüzlük ve plansızlığın bir başka örneğidir. Önemli ilerlemeler kaydettiğimiz gemi sanayiini terk etme yönünde verilen çabalar anlaşılmalıdır.

• **Tarım**

Bu kadar geniş çaplı, çok yönlü ve çetrefilli olan bu alanı bu yazının sınırları içerisinde ele almak oldukça zor. Ancak Dünya Ticaret Örgütü, AB, Dünya Bankası gibi uluslararası yaptırımcı örgütlenmelerin tarımda liberasyon için yoğun baskı yaptığı bir dönemde olduğumuzu anımsayarak bu konuyu çok dikkatli değerlendirmemiz gerekiyor. Hükümetler, özellikle 1980 sonrası uygulanan son derece yanlış tarım politikaları ile var olan ve önemli ölçüde işlevsel sistemi de bozarak, bir zamanların kendi kendisine yeten nadir ülkelerinden olan Türkiye'yi tarımda dışarıya bağımlı hale getirmişlerdir. Et – Balık Kurumu, Süt Endüstrisi Kurumu, Türkiye Ziraat Donatım Kurumu ve tarımsal araştırma çiftlikleri gibi inceliklerle düşünülerek geliştirilmiş ve son derece yararlı işlevlere sahip olan kurumlarımızın özelleştirilmesi ve tasfiyesi Türk çiftçisini ve tüketicisini perişan etmiştir. Şimdi sıra gübre sektöründedir. Hayvancılık neredeyse tamamen öldürülmüştür.

Uluslararası antlaşmalar çerçevesinde özellikle ABD'nin önemli ölçüde tarımsal desteklemelerin korunduğu Avrupa ve Japonya'ya yönelik liberasyon baskısı sürerken Türkiye bu alanda yine her zamanki gibi kraldan çok kralcı davranmak istemektedir. Dış koşullara sıkı sıkıya bağlı olan bu üretim alanında politik çıkarlardan arındırılmış bir destekleme politikasının sürdürülmesi mümkün ve gereklidir. Öte yandan halkçı ekonomi ilkesi çerçevesinde değinmeye çalıştığımız gibi tarımsal örgütlenmede iyi işleyen bir kooperatif modeli geliştirmek de son derece yararlı ve geliştirici olacaktır. Kooperatif model, devletin desteğiyle ama devletten bağımsız olarak ayakları üzerinde durabilecek bir model haline getirildiği ve doğru tarım politikalarıyla desteklendiğinde gıda kıtlığı işaretlerini veren 21. yüzyılda Türkiye bu şanslı olduğu alanı çok olumlu anlamda kullanabilecektir.

• Ağır sanayi

Türkiye, daha çok baştan pes ettiği bu alana yatırım yapacak kaynakları yaratmak durumundadır. Bugünkü şartlarda her ne kadar iddialı gibi görünse de üretimi gerçekleştiren makineleri üretmek anlamına gelen ağır sanayiye yönelik yatırımlar, hem sağlayacağı katma değer bakımından hem de stratejik avantajları bakımından devletçi ekonomide önemini korumaktadır. Belki kaynakların dağılımı açısından belirli bir noktaya gelene kadar, belki daha düşük yatırımla, yüksek katma değer sağlanabilen alanlara yatırım yapılmasına (yazılım sektörü gibi) öncelik tanınabilir. Ancak dünya ekonomisinde sanayi sektörü, 21. yüzyılda varlığını korumaya devam edecektir. Bir anlamda ulusal bağımsızlıkçı tavrıyla çokuluslu şirket egemenliğine karşı çıkış yapacak bir ülkede, ambargo gibi yaptırımlara karşı koyabilmek için belirli düzeyde ağır sanayi kurulmasına gereksinim olacaktır.

• Savunma sanayii

"Bugünün çağdaş silahlı kuvvetlerinin içinde bulunduğu alan, en son teknolojinin kullanıldığı ve çok kısa sürelerde yeni yeni savunma sistemlerinin geliştirildiği bir alandır. İşte bu alanda söz sahibi olmak ve üstünlük kurmak için çağın gerektirdiği teknolojiler kullanılmalı ve meydana gelen hızlı gelişmeler takip edilmeli ve yaratılmalıdır. Silahlı kuvvetlerimizin görevini yerine getirirken başarılı olması için dış etkilerden bağımsız olarak etkili ve güçlü bir şekilde var olabilmesi ve bu varlığını sürdürebilmesi gerekir. Bu ise ancak sağlam temeller üzerinde yükseltilmiş bir ulusal savunma sanayi ile gerçek olabilir."

Kendi oluşturduğu bağımsız teknolojinin kullanıldığı savunma sanayi ürünleri ile donattığı silahlı kuvvetlerin verdiği güç sayesinde uluslararası alanda etkinliğini artırır. Bu sözü edilenleri başaramayan ülkeler ise, öbür ülkelerin teknolojik egemenliğine girecektir. Türkiye 1.sınıf ülkeler arasında yer almak için gerçek teknolojik güç olan özgün ve ileri teknoloji ürün geliştirebilme yeteneğini kendine hedef olarak seçmelidir. Seçilecek belirli konularda, İsrail'de olduğu gibi Türkiye'de de Türk mühendislerinin uygun maliyet-performans-zaman parametreleri içinde ileri teknolojiler geliştirebileceği ASELSAN'da kanıtlamıştır." (Bülent TUTKUN, s. 34)

• Finans

Kamu bankaları, üretime kaynak oluşturmak, güçsüz üreticilere (çiftçi ve küçük esnaf gibi) ucuz kredi sağlamak gibi çok önemli işlevler üstlenmiştir. Ancak bugün bütün sistem olduğu gibi, kamu bankacılık sistemi de yozlaşmış, bu sektör her tür kirli çıkar ilişkisine kaynak yaratır hale gelmiş, halkın tasarrufları sayısız kerele ve çeşitli şekillerde peşkeş çekilmiştir. Ancak hâlâ

en liberal görünenler de dahil olmak üzere pek çok gelişmiş ülkede kamu bankalarının payı Türkiye'dekinin oldukça üzerindedir ve sistem etkin bir biçimde kullanılabilir. 21. yüzyıla yönelik bir ekonomik modelde, kamu bankalarının ulusal çıkarlar kapsamında çok daha çeşitli şekillerde kullanılması da mümkündür.

- **Sosyal güvenlik**
- **Doğal kaynaklar**
- **Demir-çelik, mekanik imalât sanayii**
- **Kimya sanayii**

Yer sınırlaması nedeniyle bu yazı kapsamında, devletin ekonomik varlığını koruması gereken ve 21. yüzyılda strateji önemini sürdüren bu alanları sadece başlık olarak vermek durumunda kaldık.

2. Tam Bağımsızlık:

Kemalist ekonomi politikası, elbetteki anti-emperyalist bir savaşım üzerine kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal bağımsızlığını sağlayıcı ve koruyucu bir nitelikte olmalıdır. Bağımsız olmak dış dünyayla bütün ilişkilerini kesmek değil, bu ilişkileri ulusal çıkarlara uygun bir şekilde kontrol edebilmektir. Türkiye'de yönetimlerce izlenen dış ekonomik ilişkiler politikası tamamen yaltaklanma esası üzerine kurulmuştur. Özellikle AB'ye girme tutkusu yöneticilerimizin gözünü boyamış, AB'nin belki ciddiye bile almadığı bu vaat uğruna ulusal çıkarlardan ödün üzerine ödün verilmiştir.

"Gümrük birliği antlaşmasının imzalanmasından bu yana geçen sürede Türkiye beklentilerinin hiçbirini alamadı, ancak antlaşmanın yarattığı sorunlar sebebi ile ekonomik anlamda Türkiye'de sıkıntılar baş göstermeye başladı. Ucuz işgücünü yatırımlarla teknolojiye çeviremeyen Türkiye bu fırsatı montaj endüstrisine dönüşme tercihi şeklinde elinden kaçırmış. Bu antlaşma ile Türkiye ihracat patlaması yaşayacak, ülke zenginleşecek, yatırım cenneti olacak hayalleri kuruluyordu. Yıllar geçtikçe ihracat yerine ithalât patladı. Yolu gözlenen yatırımcılar ise yatırım değil ticareti tercih ettiklerini gösterdiler" (Galip ARBAK, S.30).

AB'nin, Türkiye'ye Kıbrıs ile Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği konusunda oynadığı oyunlar, birliğin Türkiye'yi tam üyeliğe alma niyetinin olmadığını açıkça göstermiştir (**Kaan ÖGÜT, s. 32**). Türkiye, bu konudaki onursuzluğuna son vermeli, AB'ye karşı hakkını aramalı, gerekirse gümrük birliği antlaşmasını feshetme kararlılığını da gösterebilmelidir. Türkiye'nin tek seçeneğinin Avrupa olmadığı bir kez daha anımsanmalı, stratejik ve ekonomik çıkarlar iyi hesaplanmalıdır.

Bugün az gelişmiş/gelişmekte olan ülkeler, egemenliği kayıtsız şartsız merkez kökenli çokuluslu sermayeye veren küreselleşme ideolojisinin uluslararası meşrulaştırılması projesiyle ve ellerini kollarını bağlayacak yeni liberalleşme politikalarını, çok kapsamlı bir plan dahilinde (özellikle az gelişmiş ülkelerde kamunun ekonomideki rolünün her biçim ve anlamda ortadan kaldırılması paralelinde) dayatan ulusötesi örgütlerin çizdiği bir **yeni ekonomik düzenle** karşı karşıyadır.

Bu düzene uyum sağlamaya çalışmak ve ulusal çıkarlardan ödün üstüne ödün vererek ulus-devletin tasfiye sürecine seyirci kalmak hatta bu süreci desteklemek Kemalizmi rafa kaldırmak anlamına gelmektedir. O halde günümüz koşullarında Kemalizmin ekonomi politikası bu çokuluslu sermaye ve onun çıkarlarını koruyan uluslararası kuruluşların/anlaşmaların egemenliğine ve onun dayattığı ekonomi politikalarına karşı çıkmak durumundadır.

Bugünün Türkiye'si'nin bunları yaparken karşılaşacağı başlıca zorluklar neler olacaktır? Öncelikle Dünya Ticaret Örgütü'nün yeterince gelişmemiş pazarları sanayileşmiş ülkelerin, yani çokuluslu şirketlerin hizmetine açmak için hazırladığı liberalleşme programına bir dur denmesi gerekecektir. IMF'ye, reçetelerine, kredi notlarına hayır demek... Avrupa Birliği'ne ödün üstüne öden vermekten vazgeçmek? Uluslararası tahkim gibi çokuluslu sermayenin bir ülkeye girmek için artık şart koştuğu kriterleri kabullenmemek... Bütün bunları yapmak, yeni emperyalizme ciddi anlamda karşı bir tavır sergilemek, ambargo gibi (başta tabii ki ABD olmak üzere) siyasi ve ekonomik yaptırımları, dünya ticaretinden soyutlanma gibi riskleri beraberinde getirecek midir? Doğal olarak evet. Ama bütün bunlardan elde edilecek zarar, emperyalizmin bugüne kadar bizden aldıklarından ve almakta olduklarından fazla mıdır?

Tabii ki burada egemen sermayeye karşı çıkıştan kastımız sözde bir karşı koyuş değil, donanımlı ve planlı bir karşı koyuş. Ulusal kaynakların önce ulusun gereksinimleri için ve adil bir biçimde kullanılabilmesini sağlamak, bu başarıldıktan sonra da barışçıl amaçlarla diğer ülkelerle işbirliği yapmak. Karşı koyuşu güçlü bir ekonomik yapılanma ve modellerle sağlam temellere oturtmak. Hedef bu şekilde belirlendikten sonra bir yandan rekabet gücünü arttırmaya, dünyanın geleceğine şekil verecek teknolojileri ve üretim biçimlerini geliştirip kullanmaya çalışarak bir yandan da ulusal çıkarların çokuluslu sermayenin çıkarları karşısında itirazsız feda edilmesine karşı koyarak, yani pazarlık gücümüzü kullanarak uluslararası arenada sözü dinlenir bir aşamaya ulaşmamız gerekiyor. Bu; çok yönlü, çok amaçlı ve bütün aşamalarının birbirine koşut ilerlemesi gereken bir toplum mühendisliği projesi gerektirir. Böylesi bir proje ise uygulama teoretiği açısından Kemalist ideolojinin temel noktalarından biridir.

Kemalist ekonomi günümüz koşullarında, böyle bir ekonomi-politik hedef belirleyip, ayrıntılı bir kalkınma planı ile bu hedefe (günümüz koşullarında ekonomik bağımsızlığa) ulaşmaya çalışmalıdır.

"21. yüzyılda, dünyanın yeni paylaşımına ve emperyalizmin gömlek değiştiren dokusuna karşıt savın tüm kuramsal ve kurumsal yanıtını Kemalizmin ilkeleri içinde arayıp bulmak olanaklıdır. 21. yüzyılın getireceklerine uyum sağlamayı değil temel noktalarda karşı çıkmayı öngörmektedir Kemalizm. Türkiye yeni emperyalizme sadece geniş işgücü ve doğal kaynakları ile değil, fakat aynı zamanda, bunun kadar önemlisi, Kemalizmin kuramsal yapısıyla da karşı koyabilir.

Bir gün yukarıda betimlemeye çalıştığımız senaryo gerçekleştiği ve küreselleşmenin yoksul ülkeleri daha da yoksullaştırdığı gerçeği ortaya çıktığı ve emperyalizme karşı büyük ulusal tepkiler yoğunlaştığında, Kemalizmin yoksul ülkeler birlikteliğine ilişkin stratejisi, evrensel nitelik kazanacaktır. Yurt içi sömürüye karşı emekten yana halkçı ve devletçi politikaları gündeme sokmak ve emperyalist globalleşmeye karşı , 'yoksul ülkeler küreselleşmesi' seçeneğine işlerlik kazandırmak gibi." **(Ali Nejat ÖLÇEN, S.23)**

3. Halkçı ekonomi yapısı - sosyal devlet:

Küreselleşme ideologlarının vurgu yaptıkları bir konu da sosyal devlet olgusudur. Çünkü sosyal devlet, kamunun ekonomik etkinlikler alanında ağırlığını büyük olmasını gerektirir ki, çokuluslu şirketlerin egemenliğini ilâna hazırladığı 21. yüzyıl koşullarında, yaratmak istedikleri ortamla taban tabana zıt bir nitelik taşımaktadır.

"Atatürk'ün devletçilik politikası, sosyal devlet ilkesinin hayata geçmesi bakımından da önem taşır. Bu politika sayesinde, halkımız, parasız okul ve sağlık olanaklarına, ucuz demiryolu ulaşımına, ucuz şeker ve Sümerbank ürünlerine kavuşmak yönünde önemli olanaklar elde etmiştir. Liberalizm, neo liberalizmin adı altında diriltilmek istenmektedir. Bunun içindir ki 19. yüzyıl vahşi kapitalizmini yeniden canlandırabilmek için, sosyal devlet, demokrasi ve ulusal devlet tehdit altındadır.

Bunun içindir ki Cumhuriyetin temelini oluşturan, egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur ilkesi, uluslararası sermayenin kayıtsız şartsız egemenliği altında bir küresel totalitarizm döneminin başlatılması yolunda ayak bağı olarak verilmektedir." **(Alparslan İŞIKLI Sayı.22)**

İğnesini bile dışarıdan getirmek zorunda olan ve halkın bir dilim ekmeğe muhtaç durumda olduğu bir dönemde iktidara gelen Kemalist modelin, o dönemde halkçı bir ekonomi modeli uygulaması ne kadar gerekli ise gelir dağılımı çarpıklığının inanılmaz boyutlara ulaştığı, halkın büyük bir kesiminin giderek yoksullaştırıldığı günümüz Türkiye'si'nde de o kadar gereklidir.

"Kemalizmin devletçilik anlayışında, halkın ekonomik ve toplumsal gelişmesini ve gönencini, serbest piyasanın tercihlerine bırakmak söz konusu değildir. Fiyat spekülasyonlarının önünü almanın, enflasyonist baskıların gelir dağılımını zedelemesine engel olmanın yanı sıra, kaynak kullanımını kar amacına göre değil, toplumsal yarar gözeterek ve o nedenle sosyal adaleti gerçekleştiren bir işlevi vardı devletçilik anlayışının." **(Ali Nejat ÖLÇEN, S.23)**

Halkçı ekonomi ilkesinin önemli bir uygulama aracı da hem bu niteliği hem de ekonomik avantajları nedeniyle kooperatifçilik. Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşarken bizzat ilgilenerek üzerinde durduğu kooperatif modeli, yine günümüzde yozlaştırılmıştır. Sistemin doğasında olan bazı aksaklıkların da yanlış uygulamalarla büyük boyutlara varmasına izin verilmiştir. Oysa çoğu gelişmiş ülkede özellikle tarımsal alanda, son derece başarılı kooperatif uygulamaları hâlâ varlığını korumaktadır. Entegre bir sistem olarak geliştirilmesi ve uygulanması gereken kooperatif model, devletin koruması ve desteğini almakla birlikte kendi ayakları üzerinde durur bir hale getirilerek, üreticiden tüketiciye giden yolda gereksiz yere aracılara aktarılan kaynakların kazanılmasını sağlayacaktır. Etkin işletilecek bir kooperatifçilik modeli, üretici ve tüketici haklarının korunması açısından en önemli rollerden birine sahip olmak sıfatıyla halkçı ekonomi ilkesinin temel yapıtaşlarından biridir.

1970'li yıllarda ortaya atılmasına karşın artık pek fazla tartışılmayan, halkın kendi yönetiminde tasarruflarını birleştirerek, yatırım-üretim kararlarına dönüştürmesine olanak tanıyacak Halk Sektörü fikri de bu anlamda değerlendirilebilecek bir proje olabilir.

“Siyasal alanda kendi kendisini yöneten halk modelinin adı demokrasi ise, ekonomik alanda halkın kendi kendisini üretici duruma getirmesinin adı da halk sektörüdür. Halkın demokrasisi, halkın üretime doğrudan katılımı ve üretim araçları edinmesi, üretim kararlarındaki özgürlüğü ile pekişir”. (Ali N. Ölçen -Söyleşi, s.30)

Bu arada yazının kapsamına girmese de değinmeden geçemeyeceğimiz bir konu da sosyal politikalardır. Küreselleşmenin artışıyla çokuluslu şirketlerin ve onların hizmetindeki uluslararası kuruluşların kontrolünde sosyal politikalar son yıllarda giderek artan biçimde yıpratılmakta, şirket hakları çalışanların kat be kat üstünde tutulmaktadır. Türkiye’de olduğu gibi dünyada da son yıllarda çalışanların örgütlenmesi ciddi biçimde sekteye uğratılmış ve emek karşıtı politikalarla geniş halk kitlelerinin sorunları hep geri plana atılmıştır. IMF politikalarının uygulandığı onlarca ülkede, taban sürekli fedakârlık beklenen ve sömürülen kesim olmuş, ekonomik anlamda giderek geriletilmiştir. Sendikalar ciddi anlamda kan kaybetmiş ve etkisizleşmiştir. Buna karşın özellikle özel sektörde çalışanların sendikal haklarını kullanmamaları için çeşitli baskılar yapılmaya devam edilmektedir. Türkiye’de ve diğer azgelişmiş/gelişmekte olan ülkelerde, gelir dağılımı uçurumunun son yıllarda giderek büyümesinin temel nedeni budur.

4. Kalkınmada bölgesel eşitlik:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğundan bu yana çözümleyemediği ülke içinde bölgesel ekonomik gelişim farklılığı, günümüzde de varlığını ve önemini korumaktadır. Birçok ülkede varolan eşitsiz bölgesel gelişim olgusu, stratejik bir konuma sahip Türkiye’de farklı politik amaçlara da malzeme edilmektedir.

Bugün Türkiye üretiminin beşte biri İstanbul’da, yüzde 40’ı da Marmara Bölgesi’nde yapılmaktadır. Bu durum, 1970’li yıllarda hızlanan bir biçimde iç göç olgusunu da getirmiş, plansız kalkınmanın başlıca sorunlarından biri haline gelmiştir. Kemalist ekonominin, 1930’larda bölgesel eşitliği sağlama amacıyla da kullandığı KİT modelinin etkisizleştirilmesi yönündeki çabalar da bunda etkili olmuş, zaten yeni yatırımlara ve üretime yönelik olmayan son yılların ekonomi politikalarıyla içinden çıkılmaz bir hal almıştır.

Kemalist model, ulusal çıkar ve halkçılık temeline dayanması nedeniyle yeterince gelişmemiş bölgelerde, o bölgenin kaynaklarını kullanıcı, gerekirse yeni kaynaklar yaratıcı bir politika ve plan izler, izlemelidir. Türkiye’nin geri kalmış bölgelerinde, ‘yüzyıllardır özel sektörce yapılmamış yatırımlar’ 1930’lar Türkiye’si’nin güç koşullarında yapılmıştır. Kemalist modelde kamusal girişim, kalkınma hamlesinin merkezine oturtulduğu için özel sektörün, kâr getirmeyeceği için yapmadığı yatırımları bile finanse etmeyi gerekirse göze alır. Esas olan, Kemalizmin akılcı özü nedeniyle bu yatırımları verimli hale getirecek yolları bulmaktır. Ancak tamamen olumsuz koşullarda, çaresiz kalındığında bile ‘toplumsal yararın’ ekonomik yarardan üstün tutulacağı göz ardı edilmemelidir.

5. Planlamacılık:

Kemalist ekonominin temel ilkelerinden biri de planlamadır. Planlama, Kemalist devletçiliğin 1930’larda olduğu kadar günümüz ekonomi politikalarının da vazgeçilmezidir. Devletin bazı sektörlerde stratejik amaçlarla kimi zaman da sosyo-politik alandaki amaçları için gerekli kaynakları yaratacak kazançlı alanlarda varlığını koruduğu bir ekonomik sistem öneriyorsa,

planlamanın bu modelin temel yapıtaşlarından biri olması da kaçınılmazdır. Modelin 1930'lı yılların zor koşullarında tıkır tıkır işlemesini ve bütün dünyayı hayrete düşürecek bir başarı göstermesini sağlayan, akılcı planlama ve planlara yönelik sadakattir.

"Özel sektör yatırımlarında maksimum kazanç ilkesi söz konusuysa, kamusal yatırımlarda "toplumsal yarar" ve "minimum maliyet" ölçütleri geçerli olur. Kemalizmin devletçilik anlayışındaki "planlı ekonomi siyaseti", devlet merkezli değil tersine kaynak kullanımının hangi sektörlerde sanayileşmeyi sağlayıp sağlamadığını ortaya çıkaran demokratik plan anlayışıdır. 1. (1932) ve 2. (1936) Sanayi Planlarında programa alınan yatırımların tümü, o tarihe kadar hiçbir ülkede benzerine rastlanmayan bir anlayışla, verimlilik hesaplarına dayandırılmıştı. Mustafa Kemal'in ekonomi siyaseti, kaynakların nesnel üretime dönüşmesini öngörüyordu ve şimdiki gibi reel (üretken,nesnel) ekonomi, parasal ekonominin arkasından sürüklenir duruma gelmemiştir." (Ali Nejat ÖLÇEN, s.23)

6. Bilim-Teknoloji Politikasının Özümzenmesi:

21. yüzyılın çetinleşen uluslararası rekabet koşulları nedeniyle, oluşturulacak Kemalist bir kalkınma planının da en önemli ayaklarından biri devletin bizzat belirleyici, bazen yapıcı/üretici ve bazen de destekleyici/yol gösterici olarak girmesi kaçınılmaz olan bilim-teknoloji politikalarıdır.

Sağlam bilim-teknoloji politikalarıyla bütünlenen bir ulusal kalkınma programına duyulan gereksinim ortadadır. Günümüzde teknoloji alanındaki hızlı gelişim, kalkınmanın en önemli itici gücüdür. 20. yüzyılda ekonomik gelişmenin kaynak üstünlüğüne dayanan yapısı, yerini teknolojik bilgiye bırakmaktadır. Teknolojik yenilikler, ürün ve hizmet üretiminin miktar ve kalitesini arttırmakta, yeni endüstri dallarının ve yeni iş alanlarının doğmasına yol açmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin bilim ve teknoloji politikalarının nasıl olduğu, bu ülkelerde devletin bu alana etkisinin nasıl ve ne kadar olduğu dergimiz yazarlarından Musa Yaşar'ın özellikle 30. sayımızdan başlayarak üzerinde durduğu ve sistematik bir biçimde ortaya koyduğu bir alandır. Buna bağlı olarak Türkiye'nin bugün sahip olduğu koşulları, zayıf bilim ve AR-GE üretimini geliştirmek için neler yapması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ulusal bir ekonomi politikasının oluşturulmasında, devletin, diğer alanlar bir yana, özellikle bilim-teknoloji alanında stratejik olarak belirlenen hedeflere yönelik olarak düzenleyici önlemler alması, bu alana kaynak yaratması ve aktarması kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Türkiye'nin, "Ekonomik faaliyet alanlarını bütünüyle değişime uğratma ve hatta, daha önce var olmayan yeni ekonomik faaliyet alanları yaratma yeteneğini içeren jenerik teknolojilere" yatırım yapması gerekmektedir. Jenerik teknolojiler, sosyo-ekonomik gelişme ve katma değer yaratmada öncülük etme, rekabet gücünde stratejik önem taşıma ve "bilim ve AR-GE yoğun" olma özellikleriyle 21. yüzyıla ait bir ekonomik kalkınma hamlesinde ağırlıklı yer alması gereken alanlardır.

"Sıradan, pasif, defansif bir bilim-teknoloji-sanayileşme politikasının anlamı yoktur. Farkı kapatmak, yani atılım yapmak için yetersizdir. Hedef, agresif, az zamanda çok şey yapmayı kendine ilke edinmiş, ancak hayalden uzak, ayakları yere sağlam basan, orta ve uzun vadeli hedeflerin yer aldığı, araçların belirlendiği bir atılım politikasının hayata geçirilmesi olmalıdır." (Musa YAŞAR, s.30)

"Ulusal yenileşme politikası, günümüzde bilgi ve teknoloji ağırlıklı bir yeni düzleme taşınıyor ve bu alanda da tam bir bütünsellik gösteriyor. Birikimin, bilim ve teknoloji boyutunu öne çıkarıyor; böyle olunca da fiziksel sermaye kadar, belki ondan da önemli olarak emeğin niteliksel gelişimine, yani çağdaş eğitime özel bir önem verilmesini gerektiriyor. Ekonomik birim ve işletmelerin en yeni üretim tekniklerini kullanmaları; teknolojinin dışalımıyla yerli kullanımı arasında uyum sağlanması ve ülke için en uygun teknolojinin transferi; çevreye ve tüketiciye duyarlı üretim kamu kurum ve kuruluşlarının etkinlik, verimlilik, yansızlık ve dürüstlük ilkeleriyle yeniden yapılandırılması; eğitim ve kültür kurumlarının bu sürece etkin bir biçimde katılımı, kısaca ulusal yapının tüm birimleriyle yenileşmesi öngörülüyor.

Küreselleşme, ulusal gelişme politikaların önemini azaltmıyor, tam tersine artırıyor.

Ancak ulusal gelişme politikaları değişik bir düzleme kayıyor; çok boyutlulaşiyor, sanayileşme kavramı bilim ve teknoloji ile yepyeni bir içerik kazanmış bulunuyor.

Küreselleşme ile gelişmeci devlet kavramı, toplumun bilim ve teknoloji alanında güçlenmesine dayalı yeni bir düzleme taşınıyor. Gelişmiş ülkelerin açık ya da kapalı bir biçimde uyguladığı ulusal yenileşme politikalarının geliştirmekte olan ülkeler için de öncelikli, ancak değişik nitelikli olması kaçınılmazdır. Öncelik konusu açık; geliştirmekte olan bir ekonominin önde gidenlere yetişmesi ya da onları yakalaması, yaşamsal bir önemde olmak üzere, ulusal politika düzenlemelerini gerektirir. Ulusal yenileşme politikasının serbest piyasa mantığıyla uyumu, gelişmiş ekonomilerde kolayca sağlanabiliyor. Çünkü, o ülkelerde gelişmenin ekonomi-dışı altyapısı, kurumları, kültür, sanat ve özellikle de bilim ve teknoloji yeterlilikleriyle, önceden oluşturulmuş bulunuyor. Sürecin temelini oluşturan insana yatırımın önündeki engellerin kaldırılmış olması, kuskusuz büyük ön kazanımdır. Ulusal yenileşme, bilim ve teknoloji eksenine kolayca oturtuluyor. Sorun, geliştirmekte olan ülkelerin uygulayacakları ulusal yenileşme politikasının içeriğine ya da niteliğinde düşümleniyor. Burada bir nokta oldukça açıktır: Geçmişte, hiçbir ulusal ekonomik gelişme, katıksız serbest piyasa koşullarında gerçekleşmemiştir. Bu noktanın altı çizildikten sonra tartışılan azgelişmiş/geliştirmekte olan ekonomilerde nasıl bir ulusal yenileşme programının uygulanacağıdır. Cumhuriyet ekonomisinin bu konuda söyleyeceği çok şey var." (Yakup KEPENEK, s. 27).

Bu arada dergimizin çeşitli sayılarında zaman zaman sözü edilen ve 31. sayıda daha ayrıntılı anlatılan **Sayısal Piyasa Projesi** de küçümsenemeyecek kadar önemli ve ulusal ekonomi politikasının oluşturulmasında dikkate değer bir seçenek olarak karşımızda durmaktadır.

"Sıfırdan başlamaya en yakın kaotik ortam bu ülkenin elindeki büyük şans olabilir. Genç ve az bir kaynak aktarımı ile kolayca yönlendirilebilecek bir nüfus, kararlı bir hamle ile beklenmedik bir şekilde içinde bulunduğu umutsuzluk ve boşvermiş amaçsızlıktan, tek tek bireylerin ve tüm organizmaların büyüme ve kazanç güdümüne geçebilir. Böyle bir atılım için yukarıda da ipuçları verildiği gibi yönelinmesi gereken nokta, bilişim teknolojileri ve ekonomik-toplumsal hayatın iç içe geçirilmesi ile sağlanacak sayısal piyasa projesidir. Sistemin saç ayağı olan üç unsur; Coğrafi Bilgi Sistemi, Sayısal Kimlik ve Sayısal Paradır." (Alper Işın DURAN, s.31).

Sonuç olarak iyi bir sistem kurup, iyi işlemlerini sağladığınızda istismar oranı da en aza inecektir. Tabii ki böyle bir sistemin kurulmasında olduğu kadar işletilmesinde de idealist bir Kemalist kadroya duyulan gereksinim ortadadır.

Kaynakça 1- Yeni Ekonomi Düzen ve Küreselleşme, Gülten KAZGAN, Altın Kitaplar Yay., İst. 1997

2- Telekomünikasyonda Özelleştirme; İddialar, Uluslar arası Örnekler ve Gerçekler, Önder ÖZDEMİR ve Funda BAŞARAN, KİGEM Yayını, Ankara 1998

3- Aydınlanma 1923 dergisinin çeşitli sayıları.
